

bās primo titubanter atque hæsitanter; intelligis postea certius et clarius. Non ille crescit, sed tu proficis, et quasi tecum videtur surgere. Sic est, fratres. Credite præceptis Dei, et facite illa, et donabit vobis robur intelligentiæ. Non præsumatis, et quasi anteponeatis scientiam præcepto Dei; ne inferiores, non solidiores remaneatis. Arborem attendite: ima petit prius, ut sursum exerescat; figit radicem in humili, ut verticem tendat ad cœlum. Numquid nititur nisi ab humilitate? Tu autem sine charitate vis excelsa comprehendere; sine radice auras petis? Ruina est ista, non incrementum. Habitante Christo per fidem in cordibus vestris, in charitate radicamini atque fundamini, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

SERMO CXVIII¹.

De eisdem verbis Evangelii Joan. I. *In principio erat Verbum, etc.*

I. OMNES qui multa verba quæritis hominis, intelligite unum Verbum Dei: « In principio erat Verbum². In principio autem fecit Deus cœlum et terram³. » Sed erat Verbum, quando audivimus: « In principio fecit Deus. » Agnoscamus Creatorem: Creator est enim qui fecit; creatura autem quod fecit. Non erat enim creatura quæ facta est, sicut semper erat Verbum Deus, per quem facta est. Quando autem audivimus: « Erat Verbum, » apud quem erat? Intelligimus Patrem, qui non fecit nec creavit idem Verbum, sed genuit. In principio enim fecit

¹ Alias XIII ex Sirmondianis. — ² Joan. I, 1. — ³ Gen. I, 1.

Deus cœlum et terram. Per quid fecit? « Erat Verbum, » et Verbum erat apud Deum¹: » sed quale Verbum? Sonabat et transibat? Numquid cogitabatur etolvebatur? Non. Recordabatur, et proferebatur? Non. Ergo quale Verbum? Quid a me quæris multa? « Deus erat Verbum. » Quando audimus: « Deus erat Verbum, » non duplicamus Deum; sed intelligimus Filium. Verbum enim Dei Filius est. Ecce Filius, et quid nisi Deus? Nam « Deus » erat Verbum. » Quid Pater? Utique Deus. Si Pater Deus, et Filius Deus, duplicamus Deum? Absit. Pater Deus, Filius Deus: sed Pater et Filius unus Deus. Non est enim unicus Filius factus, sed natus. « In principio » fecit Deus cœlum et terram: » sed erat Verbum a Patre. Ergo factum est Verbum a Patre? Non. « Omnia » per ipsum facta sunt². » Si per ipsum omnia facta sunt, numquid et ipse per se ipsum factus est? Per quem audis facta esse omnia, noli putare factum esse inter omnia. Nam si et ipse factus est, non per illum facta sunt omnia, sed inter cætera factus est ipse. Dicis: Factus est, numquid per se? Quis est qui faciat se? Si ergo factus est, quomodo per ipsum facta sunt omnia? Ecce et ipse factus est, sicut tu dicis, non ego, quia genitum non nego. Si ergo dicis factum esse, quæro per quid, quæro per quem. Per se ipsum? Ergo erat, antequam fieret, ut faceret se ipsum. Si autem omnia per ipsum facta sunt, intellige quia non est factus ipse. Si non potes intelligere, crede ut intelligas. Præcedit fides, sequitur intellectus; quoniam Propheta dicit: « Nisi credideritis, non intelligetis³. » « Erat Verbum. » Noli ergo quærere tempus ei, per quem facta sunt tempora. « Erat Verbum. » Sed tu dicis: Aliquando non erat Verbum. Mentiris, nusquam legis. Ego autem lego tibi: « In principio erat Verbum. » Quid quæ-

¹ Joan. I, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Isaï, VII, 9.

ris ante principium? Si autem aliquid invenire potueris ante principium, ipsum erit principium. Insanit qui aliquid quærit ante principium. Quid ergo dicit quia fuit ante principium? « In principio erat Verbum. »

II. Sed dicis : Et erat Pater, et ante Verbum? Quid quæris? « In principio erat Verbum. » Quod invenis intellige : noli quære quod non potes invenire. Nihil est ante principium. « In principio erat Verbum. » Splendor Patris Filius est. De sapientia Patris, quod est Filius, dictum est : « Candor est enim lucis æternæ¹. » Quæris Filium sine Patre? Da mihi lucem sine candore. Si aliquando non erat Filius, Pater lux obscura erat. Quomodo enim non obscura lux erat, si candorem non habebat? Ergo semper Pater, semper Filius. Si semper Pater, semper Filius. Quæris a me utrum natus sit Filius? Respondeo : Natus. Non enim esset Filius, si non natus. Sed cum dico : Semper Filius, hoc dico : Semper est natus. Et quis intelligit : Semper est natus? Da mihi sempiternum ignem, et do tibi sempiternum splendorem. Benedicimus Deum, qui dedit nobis sacras Scripturas. In splendore lucis nolite esse cæci. Candor de luce gignitur, et tamen gignenti coæternus est candor. Semper lux, semper candor ejus. Genuit candorem suum : sed numquid fuit sine candore suo? Generare sempiternum liceat Deo. Rogo, audite de quo loquimur; audite, advertite, credite, intelligite. De Deo loquimur. Filium Patri coæternum fatemur et credimus. Sed homo, inquit, quando generat filium, major est qui generat, et minor qui generatur. Ecce verum est : in hominibus major est qui generat, et minor qui generatur, et pervenit ad robur patris sui. Sed quare, nisi quia cum ille crescit, ille senescit? Stet pater in tempore, et crescendo eum sequitur filius, et videbis æqua-

¹ Sap. vii, 26.

lem. Sed ecce do tibi unde intelligas. Ignis generat splendorem coævum. Non invenis in hominibus nisi minores filios, majores patres; non invenis coævos : sed do tibi, sicut dixi, splendorem coævum igni patri suo. Generat enim ignis splendorem, sed nunquam sine splendore. Cum ergo videas splendorem igni esse coævum, permitte Deum generare coæternum. Qui intelligit, gaudeat; qui autem non intelligit, credat. Quoniam verbum Prophetæ evacuari non potest : « Nisi credideritis, non intelligetis⁴. »

SERMO CXIX².

De eisdem verbis Joan. i. *In principio erat Verbum (2), etc.*

I. DOMINUM nostrum Jesum Christum factum esse hominem quærendo perditum hominem, neque unquam tacuit prædicatio nostra, et semper habuit fides vestra : hunc autem Dominum nostrum, qui homo factus est propter nos, Deum semper fuisse apud Patrem, et semper futurum esse, imo semper esse; quia ubi tempus non præterit, non est ibi fuit et erit. Quod enim dicitur fuit, jam non est; quod dicitur erit, nondum est : sed semper est, quia vere est, hoc est, incommutabilis est. Modo nos admonuit Evangelicum capitulum, magnum divinumque secretum. Hoc enim principium Evangelii sanctus Joannes ructuavit, quia de pectore Domini bibit. Recordamini enim, et lectum est vobis nuperrime, quomodo ipse sanc-

¹ Isaï. vii, 9. — ² Alias de diversis 24.

tus Joannes evangelista in sinu Domini discumbebat. Quod aperte exponere volens, ait : « Super pectus Domini : » ut intelligeremus quid dixerit, « In sinu Domini¹. » Ille enim qui super pectus Domini discumbebat, putamus quid bibebat? Non putemus, sed potemus : modo enim et nos audivimus quod bibamus.

II. « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. » O prædicare! o saginam Dominici pectoris eructuare! « In principio erat Verbum. » Quid quæris quid ante erat? « In principio erat Verbum. » Si factum esset Verbum (non est enim factum per quod facta sunt omnia), si factum esset Verbum, Scriptura diceret : In principio fecit Deus Verbum : quomodo dixit in Genesi : « In principio fecit Deus coelum et terram². » Non ergo in principio fecit Deus Verbum; quia, « In principio erat Verbum. » Hoc Verbum quod in principio erat, ubi erat? Sequere : « Et Verbum erat apud Deum. » Sed solemus, audiendo quotidie humana verba, vile habere nomen hoc Verbi. Hic noli habere vile nomen Verbi : « Deus erat Verbum. Hoc, id est Verbum, » erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt : et sine ipso factum est nihil. »

III. Extendite corda vestra, adjuvate paupertatem sermonis nostri. Quod dicere potuero, audite; quod non potuero, cogitate. Quis comprehendat Verbum manens? Omnia verba nostra sonant et transeunt. Quis comprehendat Verbum manens, nisi qui in ipso manet? Vis comprehendere Verbum manens? Noli sequi flumen carnis. Caro quippe ista fluvius est : non enim manet. Tanquam de fonte quodam secreto naturæ nascuntur homines, vivunt homines, moriuntur homines : nec unde veniant novimus, nec quo eant novimus. Latet aqua, donec pro-

¹ Jo an. xiii, 23 et 25. — ² Gen, i, 1.

grediat ex fonte : currit, et apparet in flumine; sed rursus latet in mari. Contemnamus fluvium istum manentem, currentem, desinentem, contemnamus. « Omnis » caro fœnum, et omnis honor carnis sicut flos fœni. Fœnum aruit, flos decidit¹. » Vis manere? « Verbum autem Domini manet in æternum. »

IV. Sed ut subveniret nobis, « Verbum caro factum est, » et habitavit in nobis. » Quid est, « Verbum caro factum » est? » Aurum fœnum factum est. Fœnum factum est ad succendendum : succensum est fœnum, sed mansit aurum; et in fœno non periit, et fœnum mutavit. Quomodo mutavit? Resuscitavit, vivificavit, in coelum levavit, ad Patris dexteram collocavit. Ut autem diceretur : « Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, » quid præcessit recolamus paululum. « In sua propria venit, et sui » eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, » dedit eis potestatem filios Dei fieri. » Fieri, quia non erant : ipse autem in principio erat. « Dedit ergo eis potestatem filios Dei fieri, » credentibus in nomine ejus : qui » non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque » ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. » Ecce sunt, in quacumque sint ætate carnis : videtis infantes : videte et gaudete. Ecce sunt : « Sed ex Deo nati sunt. » Vulva matris, aqua baptismatis.

V. Nemo pauperculo animo sentiat, et volvat apud se ipsum mendicissimas cogitationes, et dicat sibi : Quomodo « In principio erat verbum, et Verbum erat apud » Deum, et Deus erat Verbum; omnia per ipsum facta » sunt : » et ecce « Verbum caro factum est, et habitavit » in nobis? » Audite unde factum est. Certe credentibus in nomine ejus dedit potestatem filios Dei fieri. Nec ipsi, quibus dedit potestatem filios Dei fieri, putent impossibile

¹ Isaï. xl, 6, 7.

esse filios Dei fieri. « Verbum caro factum est, et habitavit » in nobis. » Nolite putare multum esse ad vos, fieri filii Dei : propter vos filius hominis factus est, qui erat Filius Dei. Si factus est ipse, ut minus esset qui plus erat; non potest facere ex eo quod minus eramus, ut aliquid plus esse possimus? Descendit ad nos, et non ad illum ascendemus? Accepit pro nobis mortem nostram, et non nobis daturus est vitam suam? Passus est propter te mala tua, et non tibi daturus est bona sua?

VI. Sed quomodo, inquit, fieri potuit, ut Verbum Dei, quo gubernatur mundus, per quod et creata sunt et creantur universa, coarctaret se in virginis carnem, dimitteret mundum, et desereret Angelos, in utero unius foeminae includeretur? Nec nosti divina cogitare. Verbum Dei (tibi loquor, o homo, de omnipotentia Dei Verbi tibi loquor) prorsus totum potuit, quia et Verbum Dei omnipotens est, et manere apud Patrem, et venire ad nos; et in carne procedere ad nos, et apud ipsum latere. Neque enim, si natus ex carne non esset, non esset. Erat ante carnem suam : ipse creavit matrem suam. Elegit in qua conciperetur, creavit de qua crearetur. Quid miraris? Deum tibi loquor : « Deus erat Verbum. »

VII. De Verbo aliquid ago, et verbum humanum forte aliquid simile potest; quamvis longe impar, longe discretum, ex nulla particula comparandum, tamen vobis aliqua similitudine insinuandum. Ecce ego verbum quod vobis loquor, in corde meo prius habui; processit ad te, nec recessit a me : coepit esse in te, quod non erat in te; mansit apud me, cum exiret ad te. Sicut ergo verbum meum prolatum est sensui tuo, nec recessit a corde meo : sic illud Verbum prolatum est sensui nostro, nec recessit a Patre suo. Verbum meum erat apud me, et processit in vocem : Verbum Dei erat apud Patrem, et processit in

carnem. Sed numquid ego possum id facere de voce mea, quod potuit ille de carne sua? Ego enim volantem vocem meam tenere non possum : ille carnem suam non solum tenuit, ut nasceretur, viveret, ageret; sed etiam mortuam suscitavit, et vehiculum quoddam in quo processit ad nos, ad Patrem levavit. Vestem dicas carnem Christi, vehiculum dicas, et quomodo forte ipse significare dignatus est, jumentum ipsius dicas; quia in ipso jumento levavit eum qui fuerat a latronibus sauciatus¹ : postremo, quod ipse apertius dixit, templum dicas : hoc templum jam novit mortem, ad dexteram Patris sedet : in ipso templo venturus est judicare vivos et mortuos². Quod nos monuit præcepto, demonstravit exemplo. Quod ostendit in carne sua, hoc sperare debes in carne tua. Hæc est fides : tene quod nondum vides. Opus est ut in eo, quod non vides, credendo permanear; ne cum videris, erubescas.

SERMO CXX³.

De iisdem verbis Joan. I. *In principio erat Verbum, etc.*

I. EVANGELII Joannis principium : « In principio » erat Verbum. » Sic coepit, hoc vidit, et transcendens universam creaturam, montes, aëra, cœlos, sidera, Sedes, Dominationes, Principatus, Potestates, omnes Angelos, omnes Archangelos, transcendens omnia, in principio Verbum vidit, et bibit. Super omnem creaturam

¹ Luc. x, 34. ² Joan. II, 19. — ³ Alias de diversis 84.

vidit, de pectore Domini bibit. Ipse est enim Joannes evangelista sanctus, quem præcipue diligebat Jesus, ita ut super pectus ejus recumberet. Ibi erat hoc secretum, ut inde biberetur, quod in Evangelio ructuaretur. Felices qui audiunt et intelligunt. Sequentis felicitatis sunt, qui et si non intelligunt, credunt. Quantum est enim hoc videre Dei Verbum, quis humanis explicet verbis?

II. Erigite corda vestra, fratres mei, quantum potestis erigite: quidquid vobis per imaginationem cujuslibet corporis occurrerit, respuite. Si occurrerit tibi Verbum Dei, quomodo cogitas lucem solis hujus, quantumlibet pandas, quantumlibet extendas, nullos ejus lucis fines in cogitatione constituas; ad Verbum Dei nihil est. Quidquid tale cogitat anima, minus est in parte, quam in toto. Cogita Verbum ubique totum. Intelligite quod dico: quantum possum, coarcto me per angustias meas propter vos. Intelligite quod dico. Ecce lux ista de coelo, quæ solis nomine appellatur, cum processerit, illustrat terras, explicat diem, facit formas, coloresque discernit. Magnum bonum, magnum omnibus mortalibus Dei donum: magnificent eum opera sua. Si tam pulcher est sol: solis factore quid pulchrius? Et tamen videte, fratres: ecce diffundit radios suos per universam terram; patentia penetrat, clausa resistunt: lucem suam mittit per fenestras, numquid et per parietem? Verbo Dei totum patet, Verbum Dei nihil latet. Videte aliam differentiam, quam longe sit a Creatore creatura, maxime corporalis. Quando in Oriente est sol, in Occidente non est. Lux quidem ejus de illo grandi corpore effusa, pertendit usque in Occidentem; sed ipse ibi non est. Quando occidere cœperit, tunc ibi erit. Quando oritur, in Oriente est: quando occidit, in Occidente est. Per ista duo opera sua, nomina locis dedit. Quia in Oriente est quando oritur ad Orientem,

fecit Orientem vocari: quia in Occidente est quando occidit ad Occidentem, fecit Occidentem vocari. Nocte nusquam apparet. Numquid Verbum Dei sic est? Numquid quando est in Oriente, non est in Occidente; aut quando est in Occidente, non est in Oriente? aut aliquando deserit terras, et it sub terras, aut post terras? Ubique totum est. Quis hoc explicet verbis? Quis hoc videt? Quo documento vobis probabo quod dico? Homo loquor, hominibus loquor: infirmus loquor, infirmioribus loquor. Et tamen, fratres mei, audeo dicere, quod vobis dico, vel per speculum, vel in ænigmate, utcumque video, utcumque intelligo et in corde meo de hac re verbum. Sed quærit exire ad vos, et dignum non invenit vehiculum. Vehiculum verbi, sonus est vocis. Quod dico apud me, quæro vobis dicere, et verba deficiunt. Volo enim dicere de Dei Verbo. Quanto Verbo, quali Verbo? « Omnia per ipsum facta sunt¹. » Opera videte, et Operatorem expavescite. « Omnia per ipsum facta sunt. »

III. Redi mecum, humana infirmitas, redi ergo. Humana ipsa comprehendamus, si possumus. Homines sumus et nos qui loquimur, et hominibus loquimur, et sonum vocis edimus. Ad aures hominum sonum vocis nostræ perducimus, et per nostræ vocis sonum et intellectum quomodocumque per aurem in corde ponimus. Hinc ergo quod possumus, ut possumus, eloquamur, hoc comprehendamus. Si autem neque hoc comprehendere valuerimus, ad illud quid sumus? Ecce auditis me: verbum facio. Si quis hinc exeat et interrogetur foris quid hic agitur, respondet: Verbum episcopus facit. Verbum facio de Verbo. Sed quale Verbum, de quali Verbo? Mortale verbum, de immortali Verbo; mutabile verbum, de immutabili Verbo; transitorium verbum, de æterno

¹ Joan. I, 3.

Verbo. Tamen attendite verbum meum. Dixeram enim vobis : Verbum Dei ubique totum est. Ecce facio vobis verbum : ad omnes pervenit quod dico. Ut ad omnes perveniret quod dico, numquid divisistis quod dico? Si pascere vos, ut non mentem vestram, sed ventrem implere vellem, et ponerem vobis panes quibus saturaremini, nonne panes meos divideretis inter vos? Numquid possent panes mei ad unumquemque vestrum pervenire? Si ad unum pervenirent, cæteri nihil haberent. Ecce loquor, et omnes habetis. Parum est quia omnes habetis; et omnes totum habetis. Pervenit ad omnes totum, ad singulos totum. O mirabilia verbi mei! Quid est ergo Verbum Dei? Aliud audite. Dixi : quod dixi, processit ad vos, et non recessit a me. Pervenit ad vos, nec separatum est a me. Antequam dicerem, ego habebam, et vos non habebatis : dixi, et vos habere cœpistis, et ego nihil perdidit. O miraculum verbi mei! Quid est ergo Verbum Dei? De parvis magna conjicite. Considerate terrena, laudate cœlestia. Creatura sum, creatura estis : et tanta miracula fiunt de verbo meo in corde meo, in ore meo, in voce mea, in auribus vestris, in cordibus vestris. Quid est Creator? O Domine, audi nos. Fac nos, quia fecisti nos. Fac nos bonos, quia fecisti nos homines illuminatos. Isti albat, illuminati, audiunt per me verbum tuum. Illuminati enim gratia tua assistunt tibi. Hic est dies quem fecit Dominus. Sed hoc laborent, hoc orent, ut cum isti dies transierint, non fiant tenebræ, qui facti sunt lux miraculorum Dei et beneficiorum.

SERMO CXXI¹.

De verbis Evangelii Joan. I. *Mundus per ipsum factus est, etc.*

I. « MUNDUS per Dominum factus est, et mundus » eum non cognovit². » Qui mundus per eum factus est, qui mundus eum non cognovit? Non enim mundus qui per eum factus est, ipse eum non cognovit. Quis est mundus qui per eum factus est? Cœlum et terra. Quomodo eum non cognovit cœlum, quando in ejus passione sol obscuratus est? Quomodo eum terra non cognovit, quando illo in cruce pendente contremuit? Sed « Mundus eum non » cognovit, » cujus princeps est ille, de quo dictum est : « Ecce venit princeps mundi hujus, et in me nihil in- » venit³. » Homines mali mundus vocantur, homines infideles mundus vocantur. Inde acceperunt nomen, ex eo quod amant. Amando Deum, efficimur dii : ergo amando mundum, dicimur mundus. Sed Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi⁴. « Mundus ergo eum non » cognovit, » numquid omnes?

II. « In sua propria venit, et sui eum non receperunt⁵. » Omnia sunt ipsius ; sed propria ipsius dicuntur, unde mater ejus erat, unde carnem acceperat, ad quos adventus sui præcones ante præmiserat, quibus legem dederat, quos de Ægyptia servitute liberaverat, quorum patrem carnalem elegit Abraham. Quia verum dixit : « Ante Abraham

¹ Alias de diversis 85, et de Tempore 28, aut in Appendice 27. — ² Joan. 1, 10. — ³ Id. xiv, 30. — ⁴ 2 Cor. v, 19. — ⁵ Joan. 1, 11.